

m.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Remissvar Norrbottens Kommuner över SOU 2020:78 Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd

Norrbottens Kommuner är ett förbund som ägs av de fjorton kommunerna i länet. Norrbottens Kommuner är inte ombedd att komma med synpunkter på förslaget men frågan är angelägen för länets samtliga kommuner och därför har förbundet valt att inlämna ett yttrande då möjlighet att bygga i attraktiva lägen är av yttersta vikt för kommunernas och länets utveckling.

Samråd har skett med Region Norrbotten.

Sammanfattande synpunkter

Norrbottens Kommuner ställer sig i stort positiv till utredningens förslag men är tveksam till att den kommer att innebära en förändring av strandskyddet i grunden.

Norrbottens Kommuner anser att förslagen inte ger tillräckligt med lokalt inflytande och förtroende till kommunerna att fullt ut göra de bedömningar och prioriteringar som de har lokalkunskap till och verktyg för i de kommunala planeringsprocesserna.

Norrbottens Kommuner ställer sig positiv till förslaget gällande små sjöar och vattendrag förutsatt att de länsvisa undantagen inte upphävs.

Norrbottens Kommuner avråder från förslaget att länsstyrelsen ska få upphäva tidigare förordnanden om upphävande av strandskydd. Vi ser det även som helt uteslutet för ett fungerande system att länsstyrelsen ska få upphäva redan fattade beslut om att upphäva strandskyddet inom landsbygdsområden.

Norrbottens Kommuner är positiva till att underlag för var strandskydd gäller och ska gälla digitaliseras och anser att det ska göras skyndsamt. Samtidigt bör det tydliggöras var det finns överlagrade andra typer av skydd som utgör hinder för byggande och verksamheter.

Norrbottens Kommuner instämmer i att det finns ett behov av att vidare utreda undantaget för de areella näringarna i strandskyddsbestämmelserna.

Norrbottens Kommuner ställer sig i stort positiv till förslaget om landsbygdsområden och anser att det ska vara kommunens bedömning av de lokala förutsättningarna som ska avgöra vad som är ett landsbygdsområde.

Norrbottnens Kommuner anser att det behövs förtydliganden kring vilken omfattning av utredning som ska krävas för att peka ut ett landsbygdsområde och anser att Länsstyrelsens tid för handläggning är alltför lång.

Norrbottnens Kommuner anser vidare att det är orimligt att kommunen ska behöva vänta upp till ett år på beslut från länsstyrelsen, i ett ärende som ska ha utretts och bedömts av kommunen innan det lämnas in. Tidsgränsen för länsstyrelsens beslut måste kortas avsevärt.

Generella synpunkter på utredningen

För Norrbottens utveckling är det av stor betydelse att strandskyddet får en mer flexibel och tillåtande tillämpning i glesa geografier och landsbygdskommuner vilken tar hänsyn till att förhållandena ser olika ut över landet och varierar över tid. Regelsystemet har varit sådant att det varit omöjligt att erhålla bygglov trots att det i vissa glesbygdskommuner funnits kilometer med obebyggd strandlinje per invånare. Norrbotten är ett stort geografiskt län med många stränder och sjöar där det finns stor potential att tillåta attraktiva satsningar i strandnära lägen utan att strandskyddslagstiftningens syften riskeras. Norrbotten har exempelvis drygt 30 000 av landets 100 000 sjöar och lägsta påverkansgraden sett till tillgänglig strandlinje med endast 5 % strandlinje påverkad.

Norrbottnens Kommuner anser att ett antal delar i utredningens betänkande kan bidra positivt till regional utveckling i Norrbotten om lagen får den effekt som är avsikten. Det är positivt att utredningen i stor utsträckning har utgått ifrån riksdagens mål för landsbygdsutveckling. Förslagen i betänkandet kan komma att bidra till direktivets inriktning och till regional utveckling i landsbygder. Vår farhåga är att utredningens förslag inte går tillräckligt långt i att faktiskt ge ökat lokalt inflytande och förtroende till kommunerna att göra bedömningar och prioriteringar i de kommunala planeringsprocesserna avseende strandskyddsdispenser och upphävande av strandskydd. Vi ser även att förslagen är otydliga kring hur omfattande utredningskraven kommer att vara för kommunerna för att kunna peka ut landsbygdsområden.

Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort

Norrbottnens Kommuner ställer sig positiv till förslaget gällande små sjöar och vattendrag förutsatt att de länsvisa undantagen inte upphävs.

Norrbottnens Kommuner ser positivt på att det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort. Viktigt att påpeka är dock att förslaget hänger ihop med förslaget om att länsstyrelserna ska kunna upphäva äldre förordnanden om strandskyddets omfattning, det vill säga de länsvisa undantagen. För Norrbottens län skulle ett upphävande få stora negativa konsekvenser om undantaget kom att gälla enbart för vattendrag under två meter. Det skulle innebära en avsevärd utökning av strandskyddet jämfört med dagens läge, vilket står i strid med utredningens direktiv.

Att ta bort de länsvisa undantagen skulle leda till att lokala bedömningar som redan är gjorda ändras. De negativa konsekvenserna skulle bli oöverskådliga, inte minst för enskilda och verksamheter.

Bättre redovisning av strandskyddets omfattning och var det gäller

Det är positivt att utredningen ger myndigheter uppdrag att digitalisera och tillgängliggöra kartunderlag om var strandskyddet gäller på ett samlat sätt och att uppgifterna ska digitaliseras. Detta kan innebära en förenkling både för kommunerna och medborgare, samt utgöra underlag för en digitaliserad samhällsbyggnadsprocess.

Norrbottnens Kommuner vill därtill lyfta vikten av att även i dessa digitala underlag tydligare synliggöra hur olika skydd av natur samspelar med varandra och tillsammans utgör ett hinder för att bygga, bo och verka i gles- och landsbygder. Norrbottens Kommuner anser inte att utredningens betänkande har tillräckligt tydligt tagit upp hur olika typer av skydd påverkar bebyggelse- och verksamhetsmöjligheter förutom strandskydd. Tittar man på kartorna från SCB i betänkandet om hög respektive låg exploateringsgrad och bebyggelsestryck så är det lätt att tro att i Norrbotten kan många landsbygdsområden pekats ut enligt de nya kriterierna, när det i verkligheten kan bli så att få områden kan pekats ut som landsbygdsområden och få strandskyddet upphävt eftersom det finns så många andra skydd som exempelvis riksintressen, på samma plats över stora områden som gör att området kan anses särskilt värdefullt för strandskyddets syften. Norrbottens Kommuner tycker inte att utredningen har hanterat den aspekten på ett tillräckligt tydligt sätt.

Enklare att ändra gamla förordnanden om strandskyddets omfattning

Norrbottnens Kommuner avråder från förslaget att länsstyrelsen ska få upphäva tidigare förordnanden om upphävande av strandskydd.

I betänkandet föreslås att länsstyrelsen ska få upphäva tidigare förordnanden om upphävande av strandskydd. Det innebär att länsstyrelsen skulle kunna fatta beslut som gör att strandskyddet ökar markant, eller till och med införs på platser som inte tidigare omfattats av strandskydd. Förslaget är varken tillfredsställande analyserat eller konsekvensbeskrivet. Detta samtidigt som förslaget skulle kunna få långtgående negativa konsekvenser för den kommunala planeringen, och för den enskilde. Det faktum att förutsättningarna skiljer sig åt mellan länen kan inte vara tillräckligt skäl till att ge länsstyrelserna denna rätt att ta tillbaka redan fattade beslut. Det skulle kunna få potentiellt förödande konsekvenser i Norrbottens län – dels för den enskilde i form av ekonomiska förluster och dels för kommunen i form av kullkastade planeringsförutsättningar.

Undantaget för areella näringar

Norrbottnens Kommuner instämmer i att det finns ett behov av att vidare utreda undantaget för de areella näringarna i strandskyddsbestämmelserna.

De areella näringarna har genomgått stora förändringar under den tid som strandskyddsbestämmelserna funnits. Många näringsidkare bedriver idag samtidigt ett flertal olika verksamheter som sträcker sig från areella näringar till turism och annan näringsverksamhet. En levande landsbygd kräver att detta är möjligt, och att lagstiftningen stödjer detta sätt att bedriva verksamhet.

Utvidgning av strandskyddet

Norrbottnens Kommuner delar inte utredningens bedömning om vidare utredning av strandskyddet. Vi anser att kommunerna är bäst lämpade att göra bedömningarna inom ramen för sitt planarbete inom PBL.

Två alternativa sätt att underlätta byggandet inom landsbygdsområden

Norrbottnens Kommuner anser att kommunerna genom sitt planeringsansvar har bäst förutsättningar att göra avvägningar mellan utvecklings- och bevarandebestånden inom kommunen. Den kommunala fysiska planeringen ska avgöra utpekandet av landsbygdsområden. Det är fortsatt viktigt att det finns möjlighet att bevilja dispenser från strandskyddet även om ett område inte är utpekad i översiktsplan. Att utredningen inte anser att begränsningar avseende storleken på områden ska behövas är positivt, så även att upphävande av strandskydd eller dispens från strandskyddet kan få en flexibel avgränsning anpassad efter platsens förhållanden (till exempelvis 30m eller 50m), men ställer samtidigt stora krav på utredningar av platsen.

Norrbottnens Kommuner anser att det är otydligt vilken typ av utredning som kommer att krävas för att kunna visa på att områdena inte har särskild betydelse för strandskyddets syften. Tanken enligt utredningen är att större och fler områden ska kunna läggas ut som landsbygdsområden än vad som i dagsläget är möjligt inom LIS-systemet. Utredningen ställer krav på att kommunerna ska ha lokala planer för miljö kvalitetsmålen och friluftsmålen som underlag för att beslut om upphävande av strandskydd eller dispens från strandskyddet ska kunna ges. Många kommuner i Norrbotten är stora till ytan men har begränsat med resurser för handläggning och planering och utredningen bör vara medveten om att nationella krav måste följas av lokala resurser. Det finns risk att utredningsbördan blir för stor för kommunerna med mindre resurser (vilket ofta sammanfaller med stora glea geografier).

Norrbottnens Kommuner ser en risk för fortsatta problem med olika uppfattningar hos kommun och länsstyrelse på hur strandskyddslagstiftningen ska tillämpas. Vi ställer oss även frågande till varför Länsstyrelsens handläggningstid ska kunna bli så lång som 12 månader för att hantera ett ärende, eftersom kommunerna ska ha utrett ärendet före ansökan.

Att fler än en kommun kan söka tillsammans och att det därmed kan behandlas som en mellankommunal eller regional fråga är en fördel. Att beslut om upphävande inom ett utpekad landsbygdsområde kan ges i förväg, innan specifik byggåtgärd ska genomföras innebär en bättre förutsägbarhet vad gäller potential för byggande och utveckling av verksamheter.

Kriterier för landsbygdsområden

Risk för begreppsförvirring om namnet på områden kallas landsbygdsområden, eftersom det är ett begrepp som redan används inom fysisk planering.

Kommunerna är bäst lämpade att göra bedömningen om vilka områden som är landsbygdsområden. Det är positivt att utredningen föreslår att redan utpekade och av länsstyrelsen godkända LIS-områden ska räknas som landsbygdsområden. I övergången till ny lagstiftning borde även de LIS-områden där länsstyrelsen lämnat granskningsynpunkter som gäller sådana kriterier som i den nya strandskyddslagstiftningen tagits bort (som krav på landsbygdsutveckling) gälla som landsbygdsområden.

Särskilda skäl till dispens i landsbygdsområden

Det är positivt att särskilda skäl ska möjliggöra för enskilda bostadshus och verksamheter i högre utsträckning, och att utredningen tydligt anger att bostadshus för användning som fritidshus ingår. Fritidshus har en stor betydelse för regional utveckling i Norrbotten och bidrar till platsens attraktivitet och en god lokal ekonomi.

Att kravet på landsbygdsutveckling försvinner är positivt, eftersom det är svårt att peka ut vad som innebär landsbygdsutveckling. Att i förhand definiera vad som är landsbygdsutveckling begränsar personer och verksamheters möjligheter till att skapa goda livsmiljöer och skapa nya innovativa verksamheter.

För Norrbottens Kommuner

Claes Nordmark
Styrelseordförande